

פרשת וזאת הברכה

לג * וזאת הברכה אשר בך משה
איש האלהים את-בני ישראל לפני
מותו: **ב** ויאמר יהוה מסיני בא
וזרח משעיר למו
הופיע מהר פארן
ואתה מרבבת קדש מימיו
אש דת אשדת למו: **ג** אף
חבב עמים כל-קדשיו
בידך והם
תכו לרגלך ישא מדברתיך:
ד תורה צוה-לנו משה מורשה
קהלת יעקב: **ה** ויהי בישרון
מלך בהתאסף ראשי עם יחד
שבטי ישראל: **ו**
יחי ראובן
ואל-ימת
ויהי מתיו מספר: (ס)
ז וזאת ליהודה ויאמר שמע יהוה
קול
ואל-עמו תביאנו
ידיו רב לו
ועזר מצריו תהיה: (פ) [שני]
ח וללוי אמר תמיד ואוריד
לאיש חסידך
אשר נסיתו במסה
תריביו על-מי מריבה:
ט האמר לאביו ולאמו
לא ראתיו

לג * וזאת הברכה שבירך משה
הנביא של ה' את בני ישראל לפני
מותו: **ב** ויאמר ה' מסיני נגלה
וזוהר כבודו¹ משעיר נראה² לנו
נגלה בגבורתו על ההר של פארן
ועמו רבבות קדושים³ כתב⁴ ימינו
מתוך האש תורה נתן לנו: **ג** אף
חבבם לשבטים כל קדושו בית ישראל
בגבורה הוציא ממצרים והם
מנהגים תחת עניך נוסעים⁵ על מאמרך:
ד תורה נתן לנו משה מסרה ירושה
לאסיפות יעקב: **ה** ויהי בישראל
מלך בהתאסף ראשי העם כאחד⁶
השבטים של ישראל: **ו**
יחי ראובן בחיי העולם
ומות השני לא ימות
ויקבלו בניו נחלתם במנינם: (ס)
ז וזאת ליהודה ויאמר קבל ה'
תפלתו של יהודה בצאתו לקרב
ולעמו תשיבנו⁷ בשלום
ידיו תעשינה⁸ לו נקם⁹ משונאיו
ועוזר מאויב היה לו: (פ) [שני]
ח וללוי אמר התומים והאורים¹⁰
הלבשת לאיש שנמצא¹¹ חסיד לפניך
שניסיתו במסה והיה שלם
בחנתו על מי מריבה ונמצא נאמן¹²:
ט שעל אביו ועל אמו לא ריחם
כאשר¹³ אשמו¹⁴ מן הדין

לג * וזאת ברכתא דבריד משה
נביא דיי ית בני ישראל קדם
מותיה: **ב** ואמר יי מסיני אתגלי
וזהור יקריה משעיר אתחזי לנא
אתגלי בגבורתיה על טורא דפארן
ועמיה רבות קדישין כתב ימיניה
מגז אישתא אורייתא יהב לנא: **ג** אף
חביבנא לשבטיא כל קדישוהי בית ישראל
בגבורא אפיק ממצרים ואנון
מדברין תחות עניך נטלין על מימרך:
ד אורייתא יהב לנא משה מסרה ירתא
לכנשת יעקב: **ה** והוה בישראל
מלכא באתכנשות רישי עמא כחדא
שבטיא דישראל: **ו**
יחי ראובן בחיי עלמא
ומותא תנינא לא ימות
ויקבלון בנויה אחסנתהון במנינהון: (ס)
ז וזאת ליהודה ואמר קביל יי
צלותיה דיהודה במפקיה לקרבא
ולעמיה תתיבנו בשלם
ידוהי יעבדן ליה פרענותא מסנאוהי
וסעיד מבטיל דכבא הוי ליה: (פ) [שני]
ח וללוי אמר תמיד ואוריא
אלבישתא לגבר דאשתכח חסיד קדמך
דנסייתהי בנסייתא והוה שלים
בחנתיה על מי מצותא ואשתכח מהימן:
ט דעל אבוהי ועל אמיה לא רחיס
כד חבו מן דינא

¹ דברים ה, כד.

² ויקרא יד, לה.

³ ויקרא יא, מד ועוד.

⁴ הוא תרגום של 'מכתב' (שמות לט, ל ועוד).

⁵ רש"י; וכתרגום במדבר י, כט.

⁶ - יחזקאל (להלן פסוק יז ועוד).

⁷ שמות כב, כה; כג, ד.

⁸ יחזקאל כג, כח.

⁹ לעיל לב, לה מא מג; ויקרא כו, כה.

¹⁰ שמות כח, ל; ויקרא ח, ח.

¹¹ בראשית מד, טז ועוד.

¹² במדבר יב, ז.

¹³ בראשית יב, יא ועוד.

¹⁴ ראה ויקרא ה, ב ועוד.

וְאֶת־אֲחִיו לֹא הָפִיר וְאֶת־בָּנוּ לֹא יָדַע
כִּי שָׁמְרוּ אֶמְרָתְךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצְרוּ:
יִזְרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ
לִיעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יְשִׁימוּ
קְטוֹרֶה בְּאַפְּךָ וְכָלִיל
עַל־מִזְבִּיחֶךָ: **י** בָּרַךְ יְהוָה חֵילוֹ
וּפָעַל יָדָיו תִּרְצֶה מִחֵץ מִתְּנִים
קָמְיוֹ וּמִשְׁנָאֵיו מִן־יְקוֹמוֹן:
(ס) **יב** לְבַנְיָמִן אָמַר יָדִיד יְהוָה
יִשְׁכֵּן לְבֶטֶח עָלָיו חֲפָף עָלָיו
כָּל־הַיּוֹם וּבֵין כְּתָפָיו שָׁכֹן:
(ס) [שְׁלִישִׁי] **יג** וְלִיּוֹסֵף אָמַר
מְבֹרָכַת יְהוָה אֲרָצוֹ
מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מְטִיל
וּמִתְהוֹם רִבְצָת:
יד וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ
וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יִרְחִים:
טו וּמִרָאשׁ הַר־רִיקָדָם
וּמִמֶּגֶד גִּבְעוֹת עוֹלָם:
טז וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ וּמִלֶּאָה וּרְצוֹן
שָׁכְנִי
תְּבוּאֹתָהּ לְרָאשׁ יוֹסֵף
וּלְקָדָקֵד נֶזִיר אָחִיו:

וּפְנֵי אָחִיו וּבְנָיו לֹא נִשְׂא¹⁵
כִּי שִׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת מֵאֵמֶרְךָ וּבְרִיתְךָ לֹא שִׁנּוּ:
י כַּשְׂרִים¹⁶ אֵלֶּה שִׁילְמָדוֹ¹⁷ מִשְׁפָּטֶיךָ
לִיעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יְשִׁימוּ
קְטוֹרֶת בְּשָׁמִים לַפָּנִיךָ וְכָלִיל לְרִצּוֹן
עַל מִזְבִּיחֶךָ: **יא** בָּרַךְ ה' נִכְסָיו
וּקְרֹבֵן יָדָיו קָבַל בְּרִצּוֹן שֶׁפֶר הַמּוֹתָן
שֶׁל שׁוֹנְאָיו וְשֶׁל אוֹיְבָיו שֶׁלֹּא יְקוֹמוּ:
(ס) **יב** לְבַנְיָמִן אָמַר הָאֱהוּב שֶׁל ה'
יִשְׁכּוֹן לְבֶטֶח עָלָיו יִהְיֶה מִצַּטֵּעַר¹⁸ עָלָיו
כָּל הַיּוֹם וּבִאֲרָצוֹ תִשְׁכּוֹן הַשְׁכִּינָה:
(ס) [שְׁלִישִׁי] **יג** וְלִיּוֹסֵף אָמַר
מְבֹרָכַת מִלְּפָנֵי ה' אֲרָצוֹ
עוֹשֶׂה מַגְדּוֹת¹⁹ מֵהַטֵּל שֶׁל הַשָּׁמַיִם מִלְּמַעְלָה²⁰
וּמִמְּבוּעֵי²¹ עֵינָיו²² וְתַהוֹמוֹת
שִׁמּוּשִׁים²³ מִמַּעַמְקֵי הָאָרֶץ מִתַּחַת²⁴:
יד עוֹשֶׂה מַגְדּוֹת וְתַבּוּאוֹת מִיבּוֹל הַשֶּׁמֶשׁ
עוֹשֶׂה מַגְדּוֹת מֵרֹאשׁ חוֹדֶשׁ בְּ[כָל] חוֹדֶשׁ:
טו וּמֵרֹאשׁ הַהָרִים הַבִּיכּוֹרִים²⁵
וּמִטּוֹב גִּבְעוֹת²⁶ שֶׁלֹּא חוֹדְלוֹת²⁷:
טז וּמִטּוֹב אֶרֶץ וּמִלּוּאָה רוֹצֶה²⁸ לוֹ
שֶׁשְׁכִּינָתוֹ בְּשָׁמִים וְעַל מֹשֶׁה נִגְלָה בְּסֵנָה²⁹
תְּבוּאָנָה³⁰ כָּל אֱלֹהִים לְרָאשׁ שֶׁל יוֹסֵף
הָאִישׁ הַמּוֹבְדֵל שֶׁל אֲחִיו³¹:

וְאִפִּי אֲחוּהִי וּבְנוּהִי לֹא נָסִיב
אֲרִי נִטְרוּ מִטְּרַת מִימְרְךָ וּקְיָמְךָ לֹא אֲשַׁנְאוּ:
י כַּשְׂרִין אֵלֶּין דִּילְפּוֹן דִּינְךָ
לִיעֲקֹב וְאֲוִרִיתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יִשּׁוּן
קְטָרֶת בְּסָמִין קְדָמְךָ וּגְמִיר לְרִעְנָא
עַל מִדְּבַחְךָ: **יא** בָּרַיְךָ יי נִכְסוּהִי
וְקָרְבִּין יְדוּהִי קָבִיל בְּרִעְנָא תִפֵּר חֲרָצָא
דְּסִנְאוּהִי וּדְבַעְלִי דְּבִבוּהִי דָּלָא יְקוֹמוֹן:
(ס) **יב** לְבַנְיָמִן אָמַר רַחֲמֵינָא דִּי
יִשְׂרָאֵל לְרַחֲצֵן עֲלוּהִי יְהִי מַגֵּן עֲלוּהִי
כָּל יוֹמָא וּבְאַרְעִיהָ תִשְׁכְּנִתָּא:
(ס) [שְׁלִישִׁי] **יג** וְלִיּוֹסֵף אָמַר
מְבֹרָכָא מִן קָדָם יי אֲרַעֲיָה
עֲבָדָא מַגְדִּין מִטֵּלָא דְּשִׁמְיָא מְלַעֲיָלָא
וּמִמְּבוּעֵי עֵינָיו וְתַהוֹמִין
דְּנִגְדִּין מִמַּעַמְקֵי אֲרַעָא מְלָרַע:
יד עֲבָדָא מַגְדִּין וְעֲלָן מִיבּוֹל שֶׁמֶשׁ
עֲבָדָא מַגְדִּין מְרִישׁ יָרַח בִּירַח:
טו וּמְרִישׁ טוּרִיָּא בְּכִירִיָּא
וּמִטּוֹב רָמִן דָּלָא פֶּסֶקֶן:
טז וּמִטּוֹב אֲרַעָא וּמִלֶּאָה רָעִי לִיָּה
דְּשְׁכִינְתִּיהָ בְּשִׁמְיָא וְעַל מֹשֶׁה אֲתַגְלִי בְּאַסְנָא
יִיתָן כָּל אֵלֶּין לְרִישָׁא דִּיּוֹסֵף
גְּבָרָא פְּרִישָׁא דְּאַחוּהִי:

¹⁵ ראה בראשית יט, כא; לב, כ; ויקרא יט, טו; לעיל י, יז; כח, ג ועוד.

¹⁶ 'כשר' משמש כתרגום 'ישר' (לעיל ו, יח ועוד).

¹⁷ לעיל כ, יח ועוד.

¹⁸ הערוך ערך חף ד.

¹⁹ בראשית כד, גג.

²⁰ בראשית ו, טז ועוד.

²¹ מילה זו נמצאת בלשון המקרא (ישעיהו לה, ז; מט, י; קהלת יב, ו). ותרגום 'מעֵינֹת תהוֹם' (בראשית ז, יא; ב, ח) 'מְבוּעֵי תהוֹם'.

²² ראה בראשית טז, ז ועוד, ולעיל ח, ז.

²³ ראה בראשית לו, כח; לעיל כא, ג.

²⁴ שמות כ, ד ועוד.

²⁵ ראה שמות כג, טז ועוד; בראשית ל, מב; יונתן נחום ג, יב.

²⁶ 'רמחא' הוא תרגום גם של לשון 'במה' (במדבר כא, יט ועוד) 'וּפְסָגָה' (במדבר כא, כ ועוד).

²⁷ בראשית יח, יא; מא, מט.

²⁸ בארמית בא בצורת פעול, 'רַעִי' (יש לו רצון).

²⁹ שמות ג, ב.

³⁰ ראה יונתן ירמיהו ט, טז.

³¹ היינו שהובדל מאחיו - רש"י בראשית מט, כו.

י בְּכוֹר שׁוֹרֹ הַדֶּר לֹ
וּמְרִי
רָאם
בְּהֶם עַמִּים יִנְגַח יִתְּדוּ
אֶפְסִי-אַרְץ וְהֶם רַבְבוֹת
אֶפְרַיִם וְהֶם אֲלָפֵי מְנַשֶּׁה:
(ס) [רביעי'] **י** וְלִזְבוּלָן אֲמַר שְׁמַח
זְבוּלָן
וַיִּשְׁשֹׁכֶר
בְּאֵהָלָיָד:
יט עַמִּים הֶרֶץ-יִקְרָאוּ
שֵׁם יִזְבְּחוּ וּבְחִי-צֶדֶק
כִּי שִׁפְעַת יָמִים יִיָּנְקוּ וּשְׁפָנִי
טְמוֹנִי חוֹל: (ס)
כ וּלְגֵד אֲמַר בְּרוּךְ מִרְחִיב גֵּד
כְּלָבִיא שְׁכֹן וְטָרֵף זְרוּעַ
אֶף-קֶדְקֵד: **כא** וַיֵּרָא רֵאשִׁית
לֹ כִי-שֵׁם חֲלֶקֶת
מִחֶקֶק סָפֹן
וַיִּתָּא רֵאשִׁי עָם
צִדְקָתָהּ יְהוָה עֲשֵׂה
וּמִשְׁפָּטָיו עִם-יִשְׂרָאֵל: (ס) [חמישי]
כב וּלְדָן אֲמַר דָּן גֹּר אֲרִיָּה
יִזְנֹק מִן-הַבָּשָׂן:
כג וּלְנַפְתָּלִי אֲמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע רָצוֹן
וּמָלֵא בְרֶכֶת יְהוָה
יָם וַדְרוֹם יִרְשֶׁה: (ס)

י הַגְּדוֹל שֶׁל בְּנוֹ הַדֶּר³² לֹ
וּגְבוּרוֹת נַעֲשׂוּ³³ לֹ
מִלְפָנֶי שֶׁהַחֲזוֹק וְהַגּוֹבָה³⁴ שֶׁלֹ
בְּגִבּוֹרָתוֹ הָעַמִּים יִהְיֶה כְּאֶחָד
עַד סוֹפֵי הָאָרֶץ וְהֶם הִרְבּוּת
שֶׁל בֵּית אֶפְרַיִם וְהֶם הָאֲלָפִים שֶׁל בֵּית מְנַשֶּׁה:
(ס) [רביעי'] **י** וְלִזְבוּלָן אֲמַר שְׁמַח
זְבוּלָן בְּצִאתְךָ לַהֲלַחֵם³⁵ קָרֵב עַל אוֹיְבֶיךָ
וַיִּשְׁשֹׁכֶר
בְּלַחֲתְךָ³⁶ לַעֲשׂוֹת זְמוּנֵי הַמוֹעֲדִים בִּירוּשָׁלַם:
יט הַשְּׁבִטִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל לָהֶר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ יֶאֱסָפוּ
שֵׁם יִשְׁחַטּוּ שְׁחִיטַת קִדְשִׁים לְרִצּוֹן
כִּי נִכְסֵי הָעַמִּים יֵאָכְלוּ וּמִטְמוֹנִים
שֶׁנִּסְתָּרִים³⁷ בַּחוּל מֵתַגְלִים לָהֶם: (ס)
כ וּלְגֵד אֲמַר בְּרוּךְ שֶׁהִרְחִיב³⁸ לְגֵד
כְּלָבִיא שְׁכֹן³⁹ וְהֵרֵג⁴⁰ מוֹשְׁלִים
עִם מַלְכִּים: **כא** וַיִּתְּקַבֵּל בְּרֵאשׁוֹנָה⁴¹
שֶׁלֹ כִי שֵׁם בְּנַחֲלָתוֹ
מֹשֶׁה הַסּוֹפֵר⁴² הַגְּדוֹל שֶׁל יִשְׂרָאֵל קִבּוֹר
הוּא יֵצֵא וְנִכְנַס בְּרֵאשׁ הָעַם
צִדְקוֹתָהּ לִפְנֵי ה' עֲשֵׂה
וְדִינָיו עִם יִשְׂרָאֵל: (ס) [חמישי] **כב**
וּלְדָן אֲמַר דָּן חֲזֹק כְּגוֹר אֲרִיּוֹת⁴³
אַרְצוֹ שׁוֹתֶה מִן הַנַּחֲלִים⁴⁴ שֶׁמוֹשְׁכִים מִמֶּתָנִן⁴⁵:
כג וּלְנַפְתָּלִי אֲמַר נַפְתָּלִי שְׁבַע רָצוֹן
וּמָלֵא בְּרִכּוֹת מִלְפָנֶי ה'
מֵעֶרֶב יָם גְּנִיסֵר וּדְרוֹמוֹ יִירֶשׁ: (ס)

י רַבָּא דְּבִנְהִי זִינָא לִיה
וּגְבוּרָן אֶתְעִבִּידָא לִיה
מִן קָדָם דְּתַקְפָּא וְרוּמָא דִּילִיה
בְּגִבּוֹרָתִיהָ עַמְמָיָא יִקְטִיל כְּתִידָא
עַד סִיפֵי אֲרַעָא וְאַנּוֹן רַבּוּתָא
דְּבֵית אֶפְרַיִם וְאַנּוֹן אֲלָפִיָא דְּבֵית מְנַשֶּׁה:
(ס) [רביעי'] **י** וְלִזְבוּלָן אֲמַר חֲדִי
זְבוּלָן בְּמִפְקֵדָא לְאַנְחָא קָרְבָא עַל בְּעָלֵי דְּבָבָד
וַיִּשְׁשֹׁכֶר
בְּמַהֲבָדָא לְמַעֲבֵד זְמוּנֵי מוֹעֲדִיָא בִירוּשָׁלַם:
יט שְׁבִטָיָא דִּישְׂרָאֵל לְטוֹר בֵּית מִקְדָּשָׁא יִתְכַנְשֹׁן
תַּמָּן יִכְסֹן נִכְסֵת קִדְשִׁין לְרַעְוָא
אַרִי נִכְסֵי עַמְמָיָא יִיָּכְלוּ וְסִימָן
דְּמִטְמָרָן בְּחָלָא מֵתַגְלָן לָהוֹן: (ס)
כ וּלְגֵד אֲמַר בְּרִיד דְּאַפְתִּי לְגֵד
כְּלִיתָא שְׂרִי וַיִּקְטִיל שְׁלִטוֹנִין
עִם מַלְכִּין: **כא** וַיִּתְּקַבֵּל בְּקִדְמִיתָא
דִּילִיהָ אַרִי תַמָּן בְּאַחְסָנְתִּיהָ
מֹשֶׁה סַפְרָא רַבָּא דִּישְׂרָאֵל קִבִּיר
הוּא נִפְקַע וְעַל בְּרִישׁ עַמָּא
זִכּוֹן קָדָם יי עֲבַד
וְדִינָוִיהִי עִם יִשְׂרָאֵל: (ס) [חמישי]
כב וּלְדָן אֲמַר דָּן תַּקִּיף כְּגוֹר אֲרִיּוֹן
אַרְעִיָּה שְׁתִּיָּא מִן נַחֲלָיָא דְּנַגְדִין מִן מִתְּנָן:
כג וּלְנַפְתָּלִי אֲמַר נַפְתָּלִי סְבַע רַעְוָא
וּמָלִי בְּרָכָן מִן קָדָם יי
מֵעֶרֶב יָם גְּנִיסֵר וּדְרוֹמוֹהִי יִירֶת: (ס)

³² 'זין' הוא גם תרגום של 'הוד' (במדבר כז, כ).
³³ 'אֶתְעִבִּידָא' הוא לשון נקבות רבות (ראה רש"י שמות א, יז).
³⁴ ראה בראשית ז, יט; לעיל ג, ה; כח, נב.
³⁵ שמות ז, י ועוד.
³⁶ שמות ד, כא; לעיל ב, ז; ו, יא, יט.
³⁷ תרגם 'דִּמְטָמָרָן' (וכן 'מֵתַגְלָן') בלשון נקבה, בהתאם ל'סִימָן' בארמית.
³⁸ בראשית כו, כב.
³⁹ תרגם 'שְׂרִי' - 'שְׁכֹן' (אמנם אין צורה כזו בלה"ק; ראה מכלול דף כ.). ובלשון חז"ל 'שְׂרִי'.
⁴⁰ לשון עתיד, ע"י ה' ההיפוך.
⁴¹ בראשית יג, ד ועוד.
⁴² ראה יונתן מ"ב יח, יח ועוד.
⁴³ יונתן מ"א ז, כט ועוד.
⁴⁴ ויקרא יא, ט ועוד.
⁴⁵ תרגם לפי הנקרא בדורו (רמב"ן בראשית מא, מה).

כד וּלְאֶשֶׁר אָמַר בְּרוּךְ מִבְּנִים אֲשֶׁר יְהִי רְצוֹן אֲחִיו וְטָבָל בְּשִׁמּוֹן רִגְלוֹ: **כה** בְּרִזָּל וּנְחָשֶׁת מִנְעֻלָּה וּכְמִידָה דְּבִאָדָה: **כו** אֵין כָּאֵל רַבֵּב שְׁמַיִם בְּעֶזְרָךְ וּבִגְאוּתוֹ שְׁחָקִים: [ששי] **כז** מַעֲנֶה אֱלֹהֵי וּמִתַּחַת זִרְעַת עוֹלָם וַיִּגְרֶשׁ מִפְּנֵיךְ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הַשֶּׁמֶד: **כח** וַיִּשְׁכַּן יִשְׂרָאֵל בְּטַח בְּדָל עֵין אֶל־אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אֶף־שָׁמִיר יַעֲרֹפוּ טָל: **כט** אֲשֶׁר־יִדַּע יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹדָה עִם נוֹשֶׁעַ בִּיהוֹה מִגֵּן עֶזְרָךְ וְאֲשֶׁר־חָרַב גְּאוּתָךְ וַיִּכְחָשׁוּ אֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל־בְּמוֹתֵימוֹ תִּדְרֹךְ: (ס) **לד** * וַיַּעַל מֹשֶׁה מִמֶּעֶרְבַת מוֹאָב אֶל־הָהָר נֶבֹז רֹאשׁ הַפִּסְגָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יַרְחֹו וַיֵּרְאֵהוּ יְהוָה אֶת־כָּל־הָאֶרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד עַד־דָּן: **ב** וְאַתָּה כָּל־נַפְתָּלִי וְאַתָּה־אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְאַתָּה כָּל־אֶרֶץ יְהוּדָה עַד

כד וּלְאֶשֶׁר אָמַר בְּרוּךְ מִבְּרַכַת הַבְּנִים אֲשֶׁר יְהִיה רְצוֹן לְאֶחָיו וְיִתְגַּדַּל בַּתְּעֲנוּגִי: **מלכים: כה** חֹזֶק כְּבוֹרָז וּכְנֻחוֹשֶׁת [בית מוֹשֶׁבֶךְ] ⁴⁶ וּכְיוֹמִי בַחֲרוּתְךָ ⁴⁸ חֲזָקָה: **כו** אֵין אֱלֹהִים אֶלָּא הָאֱלֹהִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁשְׂכִּינָתוֹ בַּשָּׁמַיִם בַּעֲזָרְךָ וְחֲזָקוֹ בַּשָּׁמַיִם הַשָּׁמַיִם: [ששי] **כז** מַעֲוֹן ⁴⁹ הָאֱלֹהִים שֶׁמִּקְדָּם ⁵⁰ שֶׁבַמְּאֹמְרוֹ נַעֲשֶׂה הָעוֹלָם וַיִּגְרֶשׁ מִפְּנֵיךְ שׁוֹנָא וַיֹּאמֶר הַשֶּׁמֶד: **כח** וַיִּשְׁכֹּן יִשְׂרָאֵל לְבַטַח לְבָדֶם ⁵¹ כְּעֵין הַבְּרַכָּה שֶׁבְּרַכְּם יַעֲקֹב אֲבִיהֶם בְּאֶרֶץ עוֹשֶׂה דָגָן וַיִּין אֶף הַשָּׁמַיִם שֶׁעָלִיהֶם ⁵³ יִשְׁרָתוֹם ⁵⁴ בְּטָל: **כט** אֲשֶׁר־יִדַּע ⁵⁵ יִשְׂרָאֵל אֵין שְׁכֵמוֹדָה ⁵⁶ הָעַם שִׁישׁוּעָתוֹ מִלִּפְנֵי ה' חֹזֶק ⁵⁷ בַּעֲזָרְךָ וְשִׁמְפָּנוֹ ⁵⁸ נִצְחוֹן גְּבוּרָתְךָ ⁵⁹ וַיִּכְחָשׁוּ ⁶⁰ שׁוֹנְאִיךְ לָךְ וְאַתָּה עַל מִפְּרָקְתָּ ⁶¹ צוּאֵרִי מִלְכִּיהֶם תִּדְרֹךְ: (ס) **לד** * וַיַּעַל מֹשֶׁה מִהַמִּישׁוּרִים ⁶² שֶׁל מוֹאָב לְהָר נֶבֹז רֹאשׁ הַפִּסְגָּה שֶׁעַל פְּנֵי יַרְחֹו וַיֵּרְאֵהוּ ה' אֶת כָּל הָאֶרֶץ אֶת גִּלְעָד עַד דָּן: **ב** וְאַתָּה כָּל נַפְתָּלִי וְאַתָּה אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְאַתָּה כָּל אֶרֶץ יְהוּדָה עַד

כד וּלְאֶשֶׁר אָמַר בְּרוּךְ מִבְּרַכַת בְּנֵי אֲשֶׁר יְהִי רְעוּנָה לְאֶחָיו וְיִתְרַבֵּא בַּתְּפִנוּקֵי מְלָכִין: **כה** תִּקְוִי כְּבִרְזָלָא וְכְנֻחָשָׁא [בית מוֹתְבָד] וּכְיוֹמִי עוֹלִימוֹתְךָ תִּקְפָּד: **כו** לִית אֱלֹהִים אֶלָּא אֱלֹהֵא דִּישְׂרָאֵל דְּשְׂכִינְתִּיה בַּשָּׁמַיִם בַּסְעֵדָה וְתִקְפִּיה בַּשָּׁמַיִם שְׁמַיָּא: [ששי] **כז** מְדוֹר אֱלֹהֵא דְּמִלְקָדְמִין דְּבִמְיָמְרִיה אֶתְעַבִּיד עֲלֵמָא וְתִרִיד מִן קְדָמְךָ סְנָאָה וַאֲמַר שִׁיְצִי: **כח** וַיִּשְׂרָא יִשְׂרָאֵל לְרַחֲצֹן בְּלַחוּדִיהוֹן כְּעֵין בְּרַכְתָּא דְּכְרִיכְנוֹן יַעֲקֹב אֲבִיהוֹן בְּאֶרֶץ עַבְדָּא עֲבוּר וְחָמַר אֶף שְׁמַיָּא דְּעָלוּיהוֹן יִשְׁמְשׁוֹנוֹן בְּטָלָא: **כט** טוֹבָד יִשְׂרָאֵל לִית דְּכוּתָדָה עֲמָא דְּפִרְקָנִיה מִן קָדָם יי תִּקְוִי בַּסְעֵדָה וְדָמִן קְדָמוֹהִי נִצְחוֹן גְּבוּרָתְךָ וְיִתְכַדְּבוּן סְנָאָד לָךְ וְאַתָּה עַל פְּרָקַת צוּרֵי מִלְכִּיהוֹן תִּדְרֹךְ: (ס) **לד** * וְסָלִיק מֹשֶׁה מִמִּישְׁרֵיָא דְּמוֹאָב לְטוֹרָא דְּנֶבֹז רִישׁ רְמֵתָא דְּעַל אֶפְרַיִם יַרְחֹו וַאֲחֻזִּיָּה יי יִת כָּל אֶרֶעָא יִת גִּלְעָד עַד דָּן: **ב** וְיִת כָּל נַפְתָּלִי וְיִת אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְיִת כָּל אֶרֶץ יְהוּדָה עַד

⁴⁶ ראה לעיל כח, נד נו.
⁴⁷ בראשית כז, לט; במדבר כד, כא.
⁴⁸ ראה במדבר יא, כח.
⁴⁹ ראה לעיל כז, טו.
⁵⁰ ראה בראשית ב, ח; ג, כד.
⁵¹ בראשית מג, לב; מז, כו.
⁵² - כענין (רד"ק, שרשים שורש 'עין').
⁵³ בראשית יח, ח; במדבר י, לד; יד, יד.
⁵⁴ ראה במדבר ג, לא ועוד.
⁵⁵ "בטובות רבות שימצאו בו, יאמרו עליו: אשריו" (רד"ק תהלים א, א).
⁵⁶ - 'אשר כמוד'. 'קמוד' תרגומו 'קנות' (בראשית מא, לט ועוד).
⁵⁷ שמות יג, ג; יד, טז.
⁵⁸ ראה במדבר לב, כא.
⁵⁹ ראה לעיל ג, כד (ושם בלשון רבים).
⁶⁰ 'ויתכדבון' הוא מלשון 'כדב' - כזב; ראה במדבר כג, יט.
⁶¹ ראה שמואל א' ד, יח.
⁶² ראה רש"י ורמב"ן בראשית יד, ח.

הַיָּם הָאֲחֵרוֹן: ^ג וְאֶת־הַנֶּגֶב
וְאֶת־הַכְּפָר בְּקַעַת יִרְחוֹ עִיר
הַתְּמָרִים עַד־צֹעַר: ^ד וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלָיו זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁפָּעֲתִי
לְאַבְרָהָם לַיִצְחָק וְלִיעֲקֹב לֵאמֹר
לְזֶרְעֶךָ אֶתְנַנֶּה הָרְאִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ
וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר: ^ה וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה
עַבְד־יְהוָה בְּאֶרֶץ מִזְרָא
עַל־פִּי יְהוָה: ^ו וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי
בְּאֶרֶץ מִזְרָא מִן הַבַּיִת פְּעוֹר
וְלֹא־יָדַע אִישׁ אֶת־קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם
הַזֶּה: ^ז וּמֹשֶׁה בֶן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים
שָׁנָה בָּמָוֶתוֹ לֹא־כָהֲתָה עֵינּוֹ
וְלֹא־נָס
^ח וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה
בְּעֶרְבַת מִזְרָא שְׁלֹשִׁים יוֹם
וַיִּתְּמוּ יָמָיו בְּכִי אֲבֵל מֹשֶׁה: ^ט
וַיְהִי־שָׁעָ בֶּן־נֹנֶן מָלָא רוּחַ חֲכָמָה
כִּי־סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת־יָדָיו עָלָיו
וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ
כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ^י וְלֹא־קָם
נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה
אֲשֶׁר יָדָעוּ יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים: ^{יא}
לְכָל־הָאָתָת וְהַמוֹפְתִּים אֲשֶׁר שָׁלַח
יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם
לְפָרְעָה וּלְכָל־עַבְדָּיו וּלְכָל־אֶרְצוֹ: ^{יב}
וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה וְלְכָל הַמִּזְרָא
הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי
כָּל־יִשְׂרָאֵל: חֲזֹק

הַיָּם הַמַּעֲרָבִי: ^ג וְאֵת הַדְּרוֹם
וְאֵת הַמִּישׁוֹר: ^ב בְּקַעַת יִרְחוֹ עִיר
הַדְּקָלִים: ^ד עַד צֹעַר: ^ד וַיֹּאמֶר ה'
לֹא זֹאת הָאָרֶץ שְׁנִשְׁבַּעְתִּי
לְאַבְרָהָם לַיִצְחָק וְלִיעֲקֹב לֵאמֹר
לְבִנְיָךְ אֶתְנַנֶּה הָרְאִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ
וְלָשָׁם לֹא תַעֲבֹר: ^ה וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה
הַעֲבָד שֶׁל ה' בְּאֶרֶץ מִזְרָא
עַל מֵאָה ה': ^ו וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי
בְּאֶרֶץ מִזְרָא מִן הַבַּיִת פְּעוֹר
וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם
הַזֶּה: ^ז וּמֹשֶׁה בֶן מֵאָה וְעֶשְׂרִים
שָׁנִים כְּאֲשֶׁר מָת לֹא כָהֲתָה עֵינּוֹ
וְלֹא הִשְׁתַּנָּה הַדֶּרֶךְ: ^ב כְּבוֹד פְּנֵי: ^ה
וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה
בְּמִישׁוֹרִים שֶׁל מִזְרָא שְׁלֹשִׁים יָמִים
וַיִּתְּמוּ: ^ב יָמָיו בְּכִי הָאֲבֵל שֶׁל מֹשֶׁה: ^ט
וַיְהִי־שָׁעָ בֶּן נֹנֶן מָלָא: ^ה רוּחַ חֲכָמָה
כִּי סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת יָדָיו עָלָיו
וַיִּקְבְּלוּ מִמֶּנּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ
כְּמוֹ שֶׁצִּוָּה: ^ה ה' אֶת מֹשֶׁה: ^י וְלֹא קָם
נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה
שֶׁנִּגְלָה לוֹ ה' פָּנִים בְּפָנִים: ^{יא}
לְכָל הָאֲתָת וְהַמוֹפְתִים שֶׁשָּׁלַח
ה' לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם
לְפָרְעָה וּלְכָל עַבְדָּיו וּלְכָל אֶרְצוֹ: ^{יב}
וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכָל הַמִּזְרָא: ^ה
הַגָּדוֹל שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי
כָּל יִשְׂרָאֵל: חֲזֹק

יָמָא מַעֲרָבָא: ^ג וַיִּת דְּרוֹמָא
וַיִּת מִישְׁרָא בְּקַעַת יִרְחוֹ קְרִית
דְּקָלָא עַד צֹעַר: ^ד וַאֲמַר יי
לִיה דָּא אֶרְעָא דְקִי־יִמִּית
לְאַבְרָהָם לַיִצְחָק וְלִיעֲקֹב לְמִימַר
לְבִנְיָךְ אֶתְנַנֶּה אֶחְזִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ
וְלִתְמֹן לֹא תַעֲבֹר: ^ה וַיָּמִית תְּמֹן מֹשֶׁה
עַבְדָּא דִּי בְּאֶרְעָא דְמִזְרָא
עַל מִימָרָא דִּי: ^ו וַקְבֵּר יִתִּיה בְּחִלְתָּא
בְּאֶרְעָא דְמִזְרָא לְקַבִּיל בֵּית פְּעוֹר
וְלֹא יָדַע אָנָּשׁ יֵת קְבוּרָתִיה עַד יוֹמָא
הַדִּין: ^ז וּמֹשֶׁה בֶּן מֵאָה וְעֶסְרִין
שָׁנִין כַּד מִית לֹא כָהֲתָ עֵינִיה
וְלֹא שָׁנָא זִיו יִקְרָא דְאַפּוֹהִי:
^ח וַבְּכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת מֹשֶׁה
בְּמִישְׁרָא דְמִזְרָא תְּלָתִין יוֹמִין
וְשָׁלִימוּ יוֹמֵי בְכִיתָא אֲבֵלָא דְמֹשֶׁה: ^ט
וַיְהִי־שָׁעָ בֶּן נֹנֶן אֶתְמָלִי רוּחַ חֲכָמָא
אַרְי סָמַךְ מֹשֶׁה יֵת יְדוּהִי עַלּוּהִי
וַקְבִּילוּ מִצִּיה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַעֲבָדוּ
כְּמָא דְפָקִיד יי יֵת מֹשֶׁה: ^י וְלֹא קָם
נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה
דְּאֶתְגַּלִּי לִיה יי אֶפֶן בְּאַפִּין: ^{יא}
לְכָל אֶתְיָא וּמוֹפְתִיָא דְשִׁלְחִיה
יי לְמַעֲבַד בְּאֶרְעָא דְמִצְרַיִם
לְפָרְעָה וּלְכָל עַבְדוּהִי וּלְכָל אֶרְעִיה: ^{יב}
וּלְכָל יָדָא תְּקִיפְתָּא וּלְכָל חֲזֻזָּא
רְבָא דְעַבְדַּ מֹשֶׁה לְעֵינֵי
כָּל יִשְׂרָאֵל: חֲזֹק

⁶³ עיין רש"י ורמב"ן שם.

⁶⁴ בארמית שם העץ הוא 'דקל' ושם הפרי הוא 'תמר' (ראה תרגום ירושלמי לעיל ח, ח).

⁶⁵ ראה לעיל לג, יז; 'זיו' הוא גם תרגום של 'תואר' (ראה יונתן ישעיהו נב, יד).

⁶⁶ ראה בראשית מה, ג; שמות טז, ז ועוד.

⁶⁷ 'יקרא דאפּוֹהִי' - הכבוד של פניו.

⁶⁸ 'ושלִימוּ' הוא גם תרגום של 'ויקלו' (בראשית כא,

טו) 'ויקלאו' (בראשית כה, כד).

⁶⁹ תרגום שיר השירים ה, ב.

⁷⁰ 'כאָשֶׁר' - 'כמו אשר'; ובתרגום 'קמא ד...'.
⁷¹ שמות ג, ג.